

PREGÓ DE LES FESTES DE L'EIXAMPLE ESQUERRE DE BARCELONA.

28 de Setembre 2018

Amics, amigues, conciutadans:

Permeteu-me, primer de tot, agrair a la presidenta de l'Eixample Esquerre (EE), Sylviane Dahan, el fet d'haver-me confiat el pregó d'aquestes festes. Tanmateix, agrair-vos a tots (amics, veïns, autoritats, ...)la vostra presència. És un honor per a mi i per la meva família, molt vinculada a aquest barri, poder adreçar-me a vosaltres aquesta tarda/nit.

Em dic Dory Sontheimer. Com molts ja sabeu, la vinculació que m'uneix a aquest barri l'he conegut fa relativament pocs anys, just després de la mort de la meva mare, l'any 2002. Trobar set caixes em va fer descobrir que el fet que jo naixés a Barcelona, quan ja havia finalitzat la segona guerra mundial, va ser degut a l'existència de la Fàbrica Lehmann, una fàbrica que la meva família va construir a l'EE, concretament al carrer Consell de Cent 159, i que va ser la salvació dels meus pares.

Els meus pares eren d'origen alemany i jo vaig ser educada a l'Espanya catòlica i franquista. Als 18 anys em van dir, com aquell que li fa a un fill una gran confiança, que les arrels de la nostra família eren jueves, advertint-me, però, que no ho comentés amb ningú, ja que això suposava un gran perill. Aquelles set caixes, més tard convertides en llibre, contenien no només la història de tota una família, la meva, sinó els lligams que la relacionaven amb un dels pitjors moments pels quals ha passat la humanitat: l'Holocaust. Provocat pel nazisme i que a Barcelona ho vam patir sota el franquisme. Però..., permeteu-me fer una mica d'història.

L'any 1888, Barcelona, s'havia convertit en el centre del món amb la seva Exposició Universal. La fira es va celebrar entre el 8 d'abril i 9 de desembre de 1888, i el Parc de la Ciutadella en va ser el centre neuràlgic. Hi van concórrer un total de 22 països i hi van assistir més de 2.240.000 persones. Barcelona es va posar de moda a Europa i la nostra ciutat va obrir els seus braços a l'exterior.

Cinc anys més tard, a l'estiu del 1893, la germana gran del meu avi casava amb Max Lehmann, un jove empresari alemany de 28 anys. L'entusiasta matrimoni Lehmann va decidir venir a passar el seu viatge de nuvis a Barcelona.

En aquells moments va créixer també aquest barri: l'Eixample Esquerre, una zona ocupada aleshores per diversos convents de religioses, les primeres fàbriques i habitatges de caràcter obrer que coexistien amb les antigues cases de pagès.

Va ser llavors, també, quan es va construir el lloc on ara estem: la presó Model. La Dreta de l'Eixample, per contra, es considerava el barri de la burgesia. Max i ella Lehmann s'enamoraren a l'acte d'aquesta ciutat i van decidir construir-hi la filial de l'empresa Lehmann a Barcelona.

La Barcelona de finals del segle XIX s'obria a Europa com la primera ciutat industrial espanyola. Ens donàvem a conèixer al món i aquest món ens responia amb la vinguda de molts industrials que, com els de la meva família, hi buscaven emplaçament pels seus negocis. L'Eixample Esquerre barceloní estava en plena expansió.

Max Lehmann i la seva dona van trobar un edifici que complia amb les seves expectatives al carrer Consell de Cent, 159.

El temps va anar passant i el meu avi, cunyat de Max Lehmann, s'havia incorporat a l'empresa i es va convertir en el responsable de Lehmann Barcelona.

Van ser anys d'una forta expansió. El pla de l'Eixample i l'annexió de diversos municipis adjacents van suposar una gran ampliació del perímetre urbà. A Lehmann, al carrer Consell de Cent, hi van arribar a treballar més de 300 persones.

Es dedicaven a fer cares de porcellana per les nines de l'època i muntaven aquestes nines per a molts fabricants de joguines, pels magatzems SEPU i per a molts d'altres clients. Es va crear la marca pròpia Lehmann i el seu logotip era el dibuix d'una àncora en homenatge a la importància marítima de Barcelona.

El 1906 el meu avi es va casar i amb la seva esposa feien contínues vingudes a Barcelona per controlar la fàbrica de nines. El mercat d'exportació s'anava obrint: Espanya i colònies, Portugal, Brasil, Mèxic, Argentina, Cuba... A la mort del seu cunyat, el meu avi, Max Sontheimer, es va fer càrrec del negoci.

Barcelona i el seu eixample acollien industrials i gent nouvinguda que buscaven noves possibilitats de negoci.

La ciutat els hi ofería la seva cultura, les seves tradicions, la seva llengua. Tot això comportà que Barcelona visqués un procés d'industrialització i modernització de les seves estructures urbanes. Va experimentar també un renaixement cultural i, a la fi de segle, va sorgir el modernisme com l'expressió artística per excel·lència de la nova societat barcelonina. En 1900 Barcelona tenia 544 mil habitants.

En l'àmbit social, es va viure una època de gran conflictivitat provocada per la lluita de classes entre el proletariat i la burgesia.

El segle XX va començar amb les mateixes agitacions polítiques. L'any 1909 es va produir la setmana tràgica, una revolta deguda a la recessió econòmica. La política europea es va anar embolicant i l'any 1914 va esclatar la primera guerra mundial.

A partir de 1914, i coincidint pràcticament en el temps amb l'inici de la Gran Guerra, la unió de les quatre diputacions va constituir la Mancomunitat de Catalunya, un impuls a l'ensenyament i a la cultura catalana.

Durant aquells anys, els de la gran guerra, Barcelona va tornar a ser una ciutat d'acollida.

Poc després, la dictadura de Primo de Rivera va acabar amb les il·lusions de la Mancomunitat.

L'any 1929 es va fer l'Exposició Internacional a Barcelona. Com ja va passar el 1888, l'Exposició del 29 va suposar un gran impacte per a la ciutat urbanísticament, ja que per tota la ciutat, i no només a la zona de Montjuïc, es

van realitzar obres de millora i condicionament. També es van millorar les comunicacions de la ciutat, amb la construcció de l'aeroport del Prat. Totes aquestes obres públiques van comportar una forta demanda d'ocupació, provocant un **gran augment de la immigració**, provinent de tot arreu d'Espanya fins a arribar a 1M d'habitants.

Barcelona tornar a ser una ciutat d'acollida.

Aquest mateix any, el 1929, va esclatar la gran crisi europea i els partits feixistes a Europa van aprofitar, amb la seva demagògia, buscar els culpables d'aquesta situació i de passada aplicar la seva política racista. A Alemanya, Hitler volia la revenja de la pèrdua de la gran guerra, i buscava culpables a la crisi. Per ell, aquests culpables, eren els jueus, els comunistes i els demòcrates.

Va créixer a Alemanya un profund antisemitisme i va ser aleshores quan els meus avis paterns van decidir enviar els seus dos fills a Barcelona. Els meus avis materns, tanmateix, van enviar la seva filla i aquí van ser on els meus pares es van conèixer i enamorar.

Barcelona obria les portes a tots aquells que començaven a marxar d'Alemanya i es volien instal·lar a la nostra ciutat, acollint una nombrosa comunitat d'exiliats alemanys que fugien del nazisme.

L'EE es va començar a omplir de fàbriques d'industrials alemanys (les cerveses Damm, la indústria Hispano- Alemana, la fàbrica Kauppi la Vogt, una fàbrica de pintures de Pau Scharlau) i altres com la dels suïssos alemanys Hoesch i Meyerhoff.

Aquest barri pot presumir del seu respecte i ajuda a tots aquells que venien aleshores buscant una seguretat, que la resta del món no els hi oferia.

Barcelona tornar a ser una ciutat d'acollida.

Poc després, a casa nostra va començar la greu crisi política i econòmica que va fer esclatar la guerra civil, o millor dit la guerra "incivil" que encara avui no tenim superada. El feixisme ens va governar durant més de 40 anys.

Els meus pares es van casar l'any 1936. Aquest any, Lehmann, va ser col·lectivitzada pel Govern Republicà i va passar a fabricar material per l'exèrcit. Però abans que això passés, una de les nines de Lehmann, portada com regal de la meva tia a la seva neboda de Praga, va ser espectadora muda de l'Holocaust. Com va dir Vinyet Panyella: "Quina estranya combinació: nines i Holocaust" El meu segon llibre, "La vuitena caixa", és un homenatge als nens víctimes del nazisme.

En 1939, quan va acabar la guerra, les fàbriques van ser tornades als seus propietaris. Totes excepte aquelles que eren de propietaris jueus, segons un pacte del ministre d'afers exteriors espanyol Serrano Suñer i el ministre d'afers exteriors del govern nazi, Ribentrop. Lehmann va desaparèixer de les nostres vides i de la nostra família.

Aquell mateix any, els meus pares van haver de deixar de banda la seva identitat, ja que la seva vida corria perill, i es van convertir al catolicisme. A Alemanya tenien el nacionalsocialisme, però nosaltres teníem el nacionalcatolicisme. Necessitaven la fe de baptisme per a treballar i era ben clar qui eren els aliats de Franco...

La segona guerra mundial va esclatar i els meus pares van ser testimonis de com la família anava desapareixent. Més de 40 membres van ser exterminats per pertànyer i tenir una determinada identitat. Empassant-se el dolor, els meus pares ho van guardar tota la vida en silenci. Però malgrat tot aquest dolor i les seves pors, van guardar tota la informació, cartes, documents, fotografies, etc., perquè els seus descendents poguessin conèixer la veritat. En certa manera, van deixar totes les peces que calien perquè jo pogués reconstruir el trencaclosques que suposava la història de la nostra família. Només calia encaixar-les correctament amb una mica de constància, perseverança i, a vegades, una mica de sort.

Gràcies a l'acollida d'aquells anys i a l'existència de la fàbrica Lehmann van salvar les seves vides i jo estic aquí.

Aquest lloc on som ara, la presó model, va ser testimoni de molts casos de repressió, de tortura de persones que defensaven la llibertat i la justícia social,

persones que defensaven una identitat, una llengua i una cultura. I aquí tinc una demanda feta per un amic meu, company de classe i de pupitre de Salvador Puig Antich, l'última víctima del franquisme executada amb el "garrot vil". "No te n'oblidis d'ell, en aquest pregó!". I així ho faig.

Tan difícil és respectar les identitats?

Tan difícil és respectar les tradicions, la cultura i les llengües que ens enriqueixen?

Tant costa?

Estem en uns moments de la nostra Història complicats, però fa un any, l'espai Lehmann, aquest espai retro que tenim a l'EE, va ser testimoni d'un fet preciós.

La trobada i el reencontre de la nostra família després de 72 anys. Una família, trencada i separada per l'odi i el nazisme i que l'amor ha aconseguit tornar a reunir.

Barcelona va tornar a ser, una vegada més, la ciutat d'acollida.

Increïble, però ho vam aconseguir. Va ser possible. Procedim d'arreu del món i el més emocionant i el que feia únic aquell acte és pensar que només feia quatre anys alguns de nosaltres ni tan sols sabíem de l'existència dels altres i desconexíem els vincles de sang que ens unien.

Avui, formem un grup sòlid, unit, heterogeni i homogeni a la vegada. A tots ens uneixen els nostres orígens, però sobretot ens uneixen uns sentiments, una estima i un respecte a les nostres arrels.

Va ser un gran dia. Un dia per demostrar que el bé està per sobre del mal, que l'amor supera l'odi i que, malgrat les distàncies, tots estàvem molt a prop. Un dia per a recordar també els noms, la dignitat i la identitat dels que vàrem ser eliminats pel totalitarisme de les idees.

Ho podeu veure al documental que es va emetre per TV3 al programa "Sense Ficció" amb el títol de "Les set Caixes".

Barcelona ha conservat i ens ofereix aquest magnífic entorn. Una ciutat que, a través dels seus habitants i fent front a l'adversitat, sempre ha estat capaç de donar una resposta exemplar i contundent contra la por, el fanatisme i la radicalització de les idees.

Seguirem, doncs, sent el que hem estat sempre: una ciutat oberta, cosmopolita, pacífica, tolerant i multicultural que escriu la seva història a base d'esforç, constància i valors.

Estem a punt de començar les festes del barri, unes festes en què volem que vibri la confraternitat, la il·lusió, l'alegria, la tolerància, el respecte mutu i sobretot el sentiment d'intentar ajudar a aquells que més ho necessitin.

Per finalitzar, m'agradaria llegir un poema de Joana Raspall que reflecteix tot això que acabo de dir.

El poema porta per títol: **PODRIES**

Diu el següent:

Si haguessis nascut en una altra terra, podries ser blanc,
podries ser negre...

Un altre país fóra casa teva, i diries "sí"
en una altra llengua.

T'hauries criat d'una altra manera
més bona, potser; potser, més dolenta.

Tindries més sort o potser més pega...

Tindries amics i jocs d'una altra mena;

duries vestits de sac o de seda,
sabates de pell o tosca espardenya,
o aniries nu perdut per la selva.

Podries llegir contes i poemes,
o no tenir llibres ni saber de lletra.

Podries menjar coses llamineres
O només crostons eixuts de panegre.

Podries... Podries...

Per tot això pensa que importa tenir

LES MANS BEN OBERTES

I ajudar qui ve fugint de la guerra,

fugint del dolor i de la pobresa.

Si tu fossis nat a la seva terra,

la tristesa d'ell podria ser teva.

Amb aquestes meravelloses paraules de Joana Raspall, declaro obertes les festes de l'Eixample Esquerre.

Veïns de l'Eixample Esquerre, us desitjo unes festes de confraternitat, amb les mans ben obertes.